

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Светлина Илиева Ангелова-Терзиева
„МЛАДЕЖКИТЕ СИМФОНИЧНИ ОРКЕСТРИ – СВЕТОВНИ И НАЦИОНАЛНИ
ПРАКТИКИ И МОДЕЛИ“

за присъждане на образователната и научната степен “доктор”

от

Проф. д.н. Иван Димов Кабаков

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ / ФФ

Катедра “История и теория на културата”

Професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Дисертационният труд на Светлина Ангелова-Терзиева разглежда младежките симфонични оркестри с оглед идентифицирането на световни и национални практики и модели, съпоставими с дейността на симфоничните оркестри в Република България. Това е „нетипична“ изследователска тема, чиито предизвикателства са свързани с несистематизирания характер на наличните данни (особено за световните практики). Тяхното превръщане в информация изисква те да се идентифицират, подредят и систематизират, така че да позволят сравнителен анализ и пренасяне на международен опит като практическа последица от предприетите действия. Нещо повече – повишаването на социалната значимост на симфоничните оркестри и въобще на класическата музика в Република България като имплицитна цел на дисертационния труд на Светлина Ангелова-Терзиева предполага тяхното „вписване“ в различни по характер, насоченост и предназначение практики, взаимствани отвън и адаптирани след критичен анализ към националния контекст в който осъществяват своята дейност музикалните организации и в частност младежките симфонични оркестри. Не са изпуснати и „страничните“ ползи за индивида и обществото от заниманията с музика. По този начин се търси промяна на отношението към музикалното изкуство в Република България, което като дългосрочна и стратегическа цел оправдава както предприетото изследване, така и актуалността на темата във връзка с предлагането на визия и модел за развитие на младежките симфонични оркестри и на класическата музика в Република България.

Дисертационният труд на Светлина Ангелова-Терзиева е изграден от увод, пет глави, заключение, приноси на изследването и използвана литература на български и английски език. Структурата на дисертационния труд допринася за логичното и последователно разгръщане на изследването и проверяване на работната хипотеза и по-конкретно, че „оркестровите занимания са изключително полезни за академичното, когнитивното, социалното и емоционалното израстване на младите хора, могат да ревитализират, разширят и обогатят с практически творчески дейности общообразователното музикално образование в България, както и да допринесат за социалното включване и трансформация на младежите в риск като елемент от последователна и устойчива стратегия за социално и културно развитие“ (с. 11).

Обичайно *уводът* представя актуалността и значимостта на темата, обектът и предметът на изследването, конкретните цели и задачи, които си поставя дисертанта, както и използваните методи на изследване. В тази връзка трябва да се посочи, че обект на дисертационния труд са младежките симфонични оркестри в България и по света, и по-конкретно в Англия, САЩ и Венецуела, разгледани през техните разнообразни практики като предмет на изследването, чието преосмисляне би трябвало да помогне за изграждането модел за насърчаване на любителското музикално творчество в България, мислено като основа за развитие на професионално изкуство. Освен това социалното включване чрез музика и демократизирането на достъпа до изкуство са разгледани като ключови категории, които трябва да подобрят културното участие и социалното въздействие на изкуствата.

Първата глава поставя акцент върху ползите от музикалните занимания като засяга различни аспекти, основани на изследвания и систематизирани в параграфи. Специално внимание е обърнато на ползите от музикалните занимания върху мозъчните функции, езиковите, математическите способности и пространствено-времето мислене, както и на постиганите психологически, социални и емоционални ефекти. В това отношение трябва да се отбележи, че добре аргументираната полезност на музиката за обществото и по-точно преакцентирането върху социалната ѝ полезност до известна степен оставя впечатлението, че тя едва ли не няма ценност сама по себе си, освен службата ѝ в полза на обществото. Това е въпрос на баланси и целеполагане, които могат да получат по-добри пропорции при евентуалното публикуване на дисертационния труд.

Същевременно изключително полезна за широката, но бързо намаляваща като брой, четяща публика в България е информацията за различни политики, практики и

модели, относими към младежките оркестри в Англия и САЩ. Те са представени във *втора глава*. Впечатляващото многообразие от политики, мерки и използвани финансови инструменти би могло да бъде подложено и на критичен анализ, особено ако той се прави с оглед на тяхната приложимост в социално-икономическите условия на Република България.

Очевидно е, че акцентът в дисертационния труд, не само в структурно, но и в смислово отношение, е поставен върху *трета глава*. Тя е посветена на Венецуелската система за детските и младежки оркестри (The Venezuelan System of Youth and Children Orchestras). Прави впечатление основателното възхищение на дисертанта от тази програма за музикално образование, чиято насоченост обаче е към младежи с ниски доходи или към такива в неравностойно положение, преследвайки преди всичко социокulturни цели (с. 189 - 209). El Sistema има за цел постигането на социално включване чрез музика, насочвайки се към най-онеправданите членове на обществото – децата в неравностойно положение. В това отношение тази програма за музикално образование действително притежава иновативен потенциал, който е проучван, адаптиран и прилаган в много и различни страни (с. 209 - 288).

От съществено значение за практическата реализация на представените идеи (поне за мен) са следващите глави, които имат приносен и приложен характер. *Четвърта глава* разглежда музиката в системата на училищното образование в Република България като в нея внимателно са проучени възможностите за музикални занимания и в частност за такива с инструментална музика. Това усилие не е самоцелно, а е подчинено на изграждането на Идеен проект на Модел за развитие на младежки симфонични оркестри в Република България (с. 260 - 377), представен в *пета глава*, който трябва да е институционално и финансово осигурен от пилотни програми (с. 377 - 395).

Правят впечатление различните компетентности, които формира музиката чрез предлагания Модел за развитие на младежки симфонични оркестри в Република България, но остава отворен въпроса да тяхната практическа полезност за бизнеса, пазара и икономиката, особено когато работодателите в Република България заявяват като първа по значимост за тях компетентност общуването на роден език!? Най-вероятно затова и в областите за професионална реализация на музиканти отсъства бизнеса, пазара и икономиката, ограничавайки полезността на музиката до наистина много, но само нестопански области. В тях действително формираните компетентности могат да получат добра реализация.

Заключението на дисертационния труд закономерно представя постигнатите изследователски резултати, а Автореферата коректно отбелязва неговите приноси. Той има качествата да бъде успешно защитен и приложен в музикалната практика.

Поради посочените причини и независимо от направените коментари и препоръки с оглед на подобряването на дисертационния труд, подкрепям разглежданата кандидатура и гласувам „за“ присъждането на Светлина Илиева Ангелова-Терзиева на образователна и научна степен “доктор”.

7.10.2019 г.

г. София

Проф. д.н. Иван Кабаков